

Oponentský posudek bakalářské práce

Autor: Anežka Beranová
Název: Kolektivní odpovědnost při morálním usuzování dětí školního věku
Datum: 24. srpna 2015

Zvolené téma lze zařadit do souboru bakalářských prací, které se věnují různým aspektům morálního usuzování dětí. V této práci je pozornost zaměřena na realizaci kritické repliky Piagetova výzkumu na morální usuzování v případě kolektivní odpovědnosti. Autorku zajímají reakce (odpovědi) dětí na situace popsané v šesti příbězích, ve kterých: a) dospělý se nepokusí odhalit viníka a trestá celou skupinu, b) dospělý se pokusí odhalit viníka, ten se však nepřizná a skupina jej neudá a c) dospělý se pokusí odhalit viníka, ten se nepřizná a skupina nezná jeho totožnost. Jednotlivé příběhy, které autorka drobně upravila a při výzkumu použila, jsou původní verzi příběhů z Piagetova výzkumu. Věková škála dětí však u původního výzkumu byla širší. V bakalářské práci se autorka zaměřila pouze na děti z první a druhé třídy, jimž tyto příběhy individuálně předkládala a vedla s dětmi rozhovory o jejich názorech (postojích) a o způsobech uvedených řešení (kolektivní trest a jeho spravedlnost). Při prezentaci se nejprve zaměřuje na rozbor odpovědí každého dítěte a pokouší se zařadit dítě do jedné ze tří fází vývoje morálního usuzování (podle Piageta), dále se zaměřuje na výsledky odpovědí u jednotlivých příběhů, porovnává odpovědi věkových skupin dětí a na závěr porovnává postoje dětí navštěvující první a druhou třídu. Zajímají ji především otázka kolektivního trestu (beztrestnosti) a otázka vnímání jeho spravedlnosti (nespravedlnosti) z pohledu dětí. Zjištěné odpovědi (výsledky) analyzovala, porovnávala a diskutovala je s výsledky výzkumu Piageta.

Výzkumný soubor tvořily děti, které navštěvovaly 1. a 2. třídu školy sv. Augustina v Praze. Z těchto důvodů v práci představuje základní myšlenková východiska přístupu k výchově a vzdělávání podle sv. Augustina. Protože děti s nimiž pracovala docházely do této specifické základní školy, klade si např. otázku, zda to nemůže přispět k rychlejšímu formování pocitu soudržnosti se skupinou, o kterém Piaget hovoří až v pozdějším věku. Na str. 23 autorka uvádí, že reálné uplatnění myšlenek sv. Augustina ve škole vychází z jejího vlastního pozorování a dojmu. Nekonfrontovala svá pozorování s dalšími možnými zdroji informací?

Za cenné a dobře analyzované považuji úvahy autorky o vlivech, které se mohly promítnout do odpovědí dětí i rozbor jednotlivých předkládaných příběhů a informací v nich, které mohly mít dopad na jejich volbu. Zajímavé jsou odpovědi dětí u příběhu 4 a 5. Mohla by autorka shrnout základní rozdíly v usuzování dětí o trestu a jeho spravedlnosti mezi těmito příběhy? Největší váhání dětí s odpovědí se objevuje u příběhů, v nichž se dospělý snaží zjistit viníka, který se však nepřizná a skupina, která ho zná, ho odmítá autoritě oznámit. Autorka mimo jiné

zjistila, že mezi přijetím kolektivního trestu a kolektivní odpovědností nemusí nutně být vztah. Jak může být dětmi vnímán trest?

Škoda, že autorka nevěnovala větší pozornost jazykové a formální stránce (překlepy, interpunkce i jiné chyby).

Práce je dobře zpracovaná a tvoří kompaktní celek. Zjištěné výsledky jsou rovněž dobře analyzovány, a proto doporučuji práci k obhajobě.

Lenka Hříbková